લાલ ગૌહરકા ઉરદુ ઓપેરા.

તમામ ગાયન રૂપી ખેલ.

ઉરદુ રાગ રાગનીમાં

બનાવનાર

નસરવાંનજી મેરવાંનજી ખાંનસાહેબ.

કીંમત ચાર આના.

ખબર.

આ "લાલગોહર"નો ઉરદુ ઓપેરા સને ૧૮૪૭ના ૨૦ માં આક્ત તથા શને ૧૮૬૭ નાં ૨૫ માં ધારા પ્રમાણે રજીસ્તર કીધોછે અને એના બનાવનાર પાસેથી એ છાપી પ્રગટ કરવાનો તમામ હક્ક જેહાંગીર બેજનજી કરાણીએ વેચાતો લીધોછે, માટે કોઇએ છાપી પ્રગટ કરવો નહી.

મુંબઈ:
"નિર્ણયસાગર" છાપાખાનામાં છાપાવ્યું છે.

લાલ ગૌહરકા ઉરદુ ઓપેરા.

બનાનેવાલા

નસરવાનજી મેહેરવાનજી ખાનસાહેબ.

બાબ પહેલા.—પરદા પહેલા.

એક ગુલીસ્તાન.

(રાત ચાંદની હયે જાબજા ફુલ ઉગે હયેં—બીચમે સંગેમરમરકા કારંજા ઉડ રહા હયે, એક બાજુપર સેજ સંહવારા હયે જીસપે લાલ સોયા હયે, હોજમેસે એક પરી નમુદ હોતી હયે.)

પદ.

("દેખોરે એક બાલા જોગી."—એહ રાહ.)

પહેલી પરી:—આવોરી સંગ સખીઅન સારી,
ચાંદની હયે ઓર બાદે બાહારી.— આવોરી૰

(દુસરી પરી એક ફુલમેસે નીકલતી હુઈ આતી હયે.)

દુસરી પરી:—બહેના આઈ મયે પુરનાજ,
પહેલી પરી:—મીલા તુ હમસે તેરી આવાજ.
દોનો પરી:—રાગ ઔર રંગમે એહ રાત ગુજારે,
બહેનોંકા સારી ખુલાએં હમારી.— આવોરી.

(તીસરી પરી જમીનમેસે જાહીર હોતી હયે.)

તીસરી પરી:—હુઇ હાજીર મયે અરી સખીઆં,
પહેલી પરી:—કાંહા મસ્ત આઇ તુ કર અખીઆં.
દુસરી પરી:—બાલોં એહ બીખરે હયેં મધમાતી નયેના.
તીનો:—હયે સહેલીઆં પ્યારી સદા મતવારી.—આવોરી.

(ચોથી પરી ઉપરસે ઉડતી હુઈ આતી હયે.)

ચોથી પરી:—હુઈ શામીલ મયે મેરી પરીઆં,
પહેલી પરી.—તુમહે ખુબ ઢુંડતી હમ ફીરીઆં,
દુસરી પરી:—અલબેલી રંગીલી છબીલી મીલીઆં.
સબ:—નાચકે ગાકે ઉતારેં ખુમારી.— આવોરી૰

પહેલી પરી:—હાર ગુંદ લાએં ચલો ગુલકે,
તીસરી પરી:—ચલો ચુન લાએં કલી ફુલકી.
સબ:—ફુલોંકે શાહાદકે ભર ભરકે પ્યાલે,
પીકે બનેંગે હમ મતવારી.— આવોરી૦
પહેલી પરી:—આઈ મયે છોડ ઇંદર દરબાર,
દુસરી પરી:—છાંડકે આઇ મયે અપના યાર,
ચૌથી પરી:—દરબારો દીલબર, તુમ છોડ આએં,
હમતો ઠગા આએ સાસ હમારી.-- આવોરી૦
પહેલી પરી:--બનાએ પતીઅનકે પોશાક,
દુસરી પરી:--પહેન કર કલીઅનકેજી તાજ,
સબ:—મહેફીલે આરામમે રાત કાટેં,
નીંદરામે આલમ પડી હયે બીચારી.—આવોરી૦
(સબ પરીઆં બાગમે નાચતી હુઈ ગાતી હયે.)

ગરબી.

("મેલો માહરા કાહનુરે મેલોરે ગોવાલા."—એહ રાહ.)

સબ પરીઓ:—ચાંદનીમે ચીઠીક એહ ચલોરી સહેલીઆં,
મધુર મધુર ધુમે કલીઅનમે.—
રસીક એહ રૂત હયે બસંતકી ગુલાબીરી,-
ફુલ બને મસ્ત ફુલબાડીમે;
ચકોર ઉડત ચંદ્રપે પુરે બલબલ,-
પ્રીતી બસી વાંકી અખીઅંનમે,
ઓસ પડત જયેસે આશકકે આંસુ.
બીછરો જો હોવેગો સોહનસે,
મધમાતી મોહનસી ચંબેલી ચાતુર,
લપટત મોગેરમે મોતીઅનમે.
સીસમે મુગટ રખ ગેંદા સોનેરી,
મગરૂરીમે મસ્ત બન ડોલેરે.
ચંપા હસી વાંકી બીલ બીલ કરત હયે,
રોલત હસ હસ કંચનમે.
ગુંગરૂકી ઝનકાર ઝનકાવો સખીઆં,
અબીર ઉડાવત ઠાકરસે,
લચક લચક કર મચકત ચાલો,
નીરત નીરત આલી રતીઅનમે.

આરામસે બેહના રજની એહ કાટે,
ખેલત સુંદર હુરે કલીઅનમે.
રસ રંગમે આજ રંગીલી પરીઆં,
જગતકી બસ જાએં અખીઅનમે.

(નાચતી હુઈ પરીઆં લાલકી સેજકે નજદીક જા પહોંચતી હએ ઔર ઉસકા જમાલ દેખ તાઆજુબ હોતી હયં.)

ગ઼ઝલ.

("સનમ હયે ગુલબદન ઔર માહજબીં હયેરે."—એહ રાહ.)

પેહલી પરીઃ—અજબ એહ હુસનકી જાદુગરી બહેના.
ગ઼ઝબ આંખોમે મસ્તી હયે ભરી બહેના.
નમુનાં હક્કી કુદરતકા જરા દેખો,
ખુદાકી કયા કહું કારીગીરી બહેના.
જલાઈ હુસનસે ઈસને જેહાં સારી.
ક઼દર પયોછાનો ઈસકી કુછ જરી બેહના.
લગાયે ફરશે ગ઼ાહત પરસેભી ખ઼જર,
જીગર પારા કરે અશવાગીરી બહેના.
દીખાવો લાલી એહ લાલામેભી હોતા,
શરફ સુરખી વોહ ખોટી, એહ ખરી બેહના.
એહી લાજીમ હમેં હયે અબ મેરી પરીઓં,
કરેં હરદમ એહ ગુલકી દીલબરી બેહના.
હસીન અયેસા કહીં આયા નજર તુમકો,
કે જીસપે જાએં મર હુરે પરી બહેના.
લુટાયા દીલકા સબ આરામ ઔર રાહત,
ગલેમે એ હયરાની ગીરી બેહના.

ગ઼ઝલ.

("કહુ કયા રંગ ઉસ ગુલકા."—એહ રાહ.)

ચૌથી પરીઃ—

અજબ એહ હુસ્નકા સાયાઃ આહા હા હા, હા હા હા હા,
એહ યુસુફ કાંહાસે હયે આયા, આહા હા હા, હા હા હા હા.
સહેરસે હયે ખીલા જોબન, ગ઼ઝબકી ચાહ એહ હયે દેહન,
જબીંને દીલકો ભડકાયાઃ આહા હા હા, હા હા હા હા.
એહ મીશકીં મોએ હયેં આફત, ક઼યામત હયે ક઼દો ક઼ામત,
લબોંસે લાલ શરમાયાઃ આહા હા હા, હા હા હા હાં.

પેશાની પર પસીનેકી, સજી બુંદે હયે જ્યું મોતી,
હયે રૂખને નુર બરસાયા: આહા હા હા, હા હા હા હા.
શરારા હયે એહ બીજલીકા, યા હયે આફતકા એહ ભડકા,
દીલે ઈસુફભી મુરઝાયા: આહા હા હા, હા હા હા હા.
કયા હોગા ગુલકા અયેસે નામ. કે લુટા જીસને હયે આરામ,
હયે સબકે દીલકો લલચાયા: આહા હા હા, હા હા હા હા.

હોરી.

("મોહે સાંવરાને મારી દઈ."—એહ રાહ.)

દુસરી પરી:—કાહે અચરજ સખીઆં બડી?
હો બડી, બાવરી હો ગઈ.—કાહે૦
એહ રાજકો પુત સોહન સલોના,
કુંવર યાંહાંકો એહીરે,
લોગ કહે વાકો લાલ શાહાજાદો,
દેખત? કાહે દેખત ચોંક રહી?
હો રહી, બાવરી હો ગઈ.—કાહે૦

બયેત.

("અરે દેવ એહ તુ હયે કયા બક રહા"—એહ રાહ.)

તીસરી પરી:—(પહેલીકો) અરી બહેના સુન લે ન ખા પેચોતાબ,
કંહીં રશકસે જલ ન જાએ સીમાબ.
સમઝ ન તુ લાસાની ઈસકો પરી,
એહ દુનીયાંમે તું હયે નહીં કહીં શીરી.
નગીના જો નગરી હયે વોહ પેશે કાફ,
કરૂં કયા મલેકાકી વાહાંકી ઓસાફ.
હયે ગૌહર વોહ ગુલકારી શીરીન નામ,
જીસે દેખ ગશ ખાએ માહે તમામ.
ભભુકાસા જોબન વોહ રૂખ આતશીન,
ચેરાગે જેહાં હયે વોહ રોશન જબીન.
એહ ગુલરૂસે હયે ઉસકા દુના જમાલ,
દીઆ હકને હયે ઉસકો હુસનો કમાલ.
અગર દેખે વોહ અપને જુલફોંકા દામ,
એહ બુત જો તુમહારા હયે ખો દે આરામ.

ગઝલ.

("મેરે પ્યારકો વોહ હૈ સબા તુ બતા."—એહ રાહ.)

પેહેલી પરી:—એહ અસપે જબાંકોતો થામો જરા મયેદાને
સનામે કુદાના નહી,
નહીં આપકા કહેના એહ હોંગા બજા, મીઠી
બાતોજી યું સમઝાના નહીં.
દેખી કાફ્કી હરએક મયેને પરી, કહી જોડા ન
પાયા હયે ઈસકા કભી,
હું જેહાંમે મયે સારે બહોત ફીરી, દેખા અયસા
કહીં ગુલે રઆંના નહીં.
આપ કરતે હો જીસકી એહ વસફો સના, નહીં
નુર હયે ઉસમે તો ઈસકા જરા,
ન હયેં અયેસે જેહાંમે દો હોશરૂબા, જબા
લુતફ્મે ઉસકે હીલાના નહીં.
હયે એક માહે તમામ વોહ પરી, હયે
એહ હુરે અદન હયે વોહ નાઝ ભરી,
એહ હુસ્ન હકીકી વોહ જાદુગીરી, જરા ઉસકી
બતાકો છુપાના નહીં.
તુમે તખતે સુલેમાંકી બહેના કસમ ઔર નામે
આરામકી લેના સનમ,
જીસે ચાહતે હો તુમ ઉસકી ખાના કસમ, કબુ
બાતેં યું હમસે બનાના નહીં.

ગઝલ.

("ગર હમને દીલ સનમકો દીઆ ફેર કીસીકો કયા."—એહ રાહ.)

ચૌથી પરી:—તકરારમે યું વકત ગવાના ભલા નહીં,
બવકતે શબ એહ બાતે બઢાના ભલા નહીં.
દોનોકા કહેના માને હમ કયું કર ભલા કહો !
બાતોંકો સુનકો સરકો હીલાના ભલા નહીં.
ઈસકો ઉઠા લે જાએં હમ ગૌહરકે પાસ અબ,
મયે તખતકે મે ઉડનાં, જગાના ભલા નહીં.
ગૌહરકે પાસ માહકો એહ રખકે દેખ લેં,
કુછ દીલમે શકકો અપને સમાના ભલા નહીં.

વોહ હુર હયે હસીન યા જામીલ એહ હયે બશાર,
ખાતર તસલ્લી કરકે છુપાના ભલા નહીં.
આરામસે ન બયેઠેંગે, ન દેખેં જબ તલગ,
બઢતી હયે શબ ફીર બાતેં બનાના ભલા નહીં.

(પરીઓં લાલકે પલંગ પાસ જાતી હયેં—ઓર સબ ઉસ સેજકે ચાર પાઢ પકડ ઉડતે હયેં)

ઠુમરી.

(“ નંદજીકો લાલા મોરે નંદજીકો લાલા. ”—એહ રાહ.)

સબ પરીઓ:—સંગ લીએ ચાલો બહેના, સંગ લીએ ચાલો,
સુંદરકો એહ નીંદરામાહી સંગ લીઓ ચાલો.—સંગ૦
ખાંદે ઉપર તખ્તકો એહ પરીઆંરી ઉઠાલો,
નગરી નગીનાકો જાના, પરોંકો ફયેલાલો.—સંગ૦

(સબ પરીઓં તખત લે ઉડતી હયેં.)

બાબ પેહેલા—પરદા દુસરા.

નગીના શાહુર.—ગૌહરકા બાગ.

(બાગમે એક જરરીન તખ્ત ઉપર ગૌહર સોતી હયે, ઉપરસે પરીઓં લાલક પલંગ લીએ ઉતરતી હયે, ઔર ઉસકો ગૌહરકે પહેલુમે રખતી હયે—ચાંદની ખુશનુમાં પડતી હયે—દોનો પર માહાતાબકી રોશની પુરનુર ચમકતી હયે. પરીઓ ખુશ ઔર તઆજુબ હો ઉન દોનોકો દેખતી હયેં.)

ઠુમરી.

(“ એકરે જાની મોરા તેરા જીઅરા. ”—એહ રાહ.)

પરીઓં:—એકહી રૂપ સરૂપ સજીલા,
ગૌહરસે લાલ નાહીં એ કંમ હયે.
દોનોકી સાચ એહ જોડી રે, રૂપ સરૂપ સજીલા,—એકહી૦

હોરી.

(“ બાંકે મીરજાને ધુમ મચાઈ, ઢાલ તલવારોંસે ખેલુંગી હોરી. ”—એહ રાહ.)

પરીઓ—સુનો દોનોકો બહેના જગાના,
રસ રંગ ઈનકીજી પ્રીતસે પાના.—સુનો૦
બાજુ હો દેખેં અચંબા દોહુકા,
છડીઅનસે એહ ઉઠાના—
ઝાડોંમે છુપ કર દેખેં તમાશા,
પ્રેમ–પરીઓં પ્રેમકે પ્યાલે પીલાના.—ભલા૦—રંગ૦

(પરીઓ જાદુઈ છડી ઉન દોનો પર ફીરાતી હયે, ગૌહર તાજુબ હો ઉઠતી હયે લાલભી ઉસે દેખ ચમકતા હયે, પરીઓં ઝાડોંકે પીછે છુપતી હયેં.)

દાદરા.

("મધુબનમે મોરવા બોલે."—એહ રાહ.)

ગૌહર:—મોરે મનમે ડરવા લાગે!
કાહે જાગું યા નીદરીઆં બીચ દરસે,
જીઅરા ડરત, પયે કંપે થર થર.— મોરે મનમે.
લરજ લરજ લરજું,
ધરક ધરક મોરી છતીઅન ધડકે,
નયેન બહે ઝર ઝર ઝર ઝર.
કાહુસે મનકો ભેદ સુનાઉં,
દીલ ઉભરે ભર ભર ભર ભર ભર,—મનમે ડરવા લાગે—મોરે.

પદ (જીંજોટી.)

("બનસી બાજીસો મોરા મન ફસ ગયોરે."—એહ રાહ.)

લાલ:—નીંદરાંમાહી એહ સપન દરસન દીએરે
ગયો ગયો કાંહાં મોરો મંદર.—નીંદરામાહી.
કૌન તુ નારી—મયે હું કાંહાંપે?
સાચ મુરત દીસત યા જાદુસે એહરે!
ગયો ગયો કાંહાં મેરો મંદર.—નીંદરામાહી.

હોરી.

("સૈઆને મોહે ગરવા લગા લીનીરે."—એહ રાહ.)

ગૌહર:—સુનોજી મોરે સજના જરા કાન દે,
હમારી બતીઆં.—મોરે સજના.
કાફકી પરીઅનકી હું શાહેજાદી,
ગૌહર હું નગીનાકી મયે જાનરે.—હમારી. મોરે.
ન જાનુ મયે તુ કાહાંસે આયો સુગરવા,
ન કુછ મોહે તોરે હયે પીછાનરે.—હમારી. મોરે.
સોઈથી સેજપે મયે નીંદકી માતી,
ખુલતાહી એહ નયેના ગઈ શાનરે.—હમારી. મોરે.
પાસ મોરે તોહે પાયો પલંગપે,
સાજન બાતસે એહ હુ અનજાનરે.—હમારી. મોરે.
અલગ બયઠ મોસે ન તુ યું સુંદરીઆં.—હમારી. મોરે.
મંદરમે એહ મનકે હો મહેમાનરે.—હમારી મોરે.

આરામ પાવેં એહ ચાંદની રયેનમે,
શરમ કછુ રખ ન તું નાદાનરે.—હમારી० મોરે०

જીલા.

(" કોહેરે બોલોરે, મોરા બંગાલી બંગાલે ચલા."—એહ રાહ.)

લાલઃ—ગૌહર પ્યારી રે–મોરી મોહનીઆં કાહાની સુનો,
મયેભી ન જાનુ, યાંહા કૌન લે આયા,
એહ બાત બની, કછુ નયારી રે.—મોરી મોહનીઆં०
બાગમે મોરે મયે થા નીંદરામે,
થી મધવાકી મનપે ખુમારી રે. —મોરી મોહીનીઆં०
સપનેમે આધી વોહ કટ ગઈથી રજની,
નયેના ખુલી ફેર હમારી રે.— મોરી મોહનીઆં०
પાયો ન મેરા વોહ બાગ ન મંદર,
ન વાંહાકી વોહ બાદે બહારીરે.—મોરી મોહનીઆં०
પહેલુમે મોરે તું થીરી ચંદર મુખ,
વહી હોશ મેરી સીધારીરે.— મોરી મોહનીઆં०
આસ હયે મનમાં કે આરામ પાઉં,
તોસે મયે પ્યારી કુવારીરે.— મોરી મોહનીઆં०

ઠુમરી.

(" સૈઆં મોરા બાલારે, જોબન લીનો જાએ."—એહ રાહ.)

ગૌહરઃ—જીઆ મોરા લાગારે, મોહન માનો બાલમા.–જીઆ મોરા०
મોહન માનો બાલમા, મોહન માનો બાલમા.–જીઆ મોરા०
અબસે હું મયે, તોરી સોહનીઆં,
રહેગેં સંગ દોનો બાલમા.—જીઆ મોરા०

દાદરા.

(" નદીઆં નાલે બીસર આઈ કંગના"—એહ રાહ.)

લાલઃ—અંખીઆં મોહે ગૌહર કાહે મારીરે.— અંખીઆં०
મોહન કાહે મારીરે—મોહન કાહે મારીરે.—અંખીઆં०
ઇન અંખીઅનકી નૌક હયે કારી,
મોહેની ચતુર મોપે ડારીરે.— અંખીઆં०

ખયાલ. (અડાના.)

(" કલીઅન સંગ કરતે રંગ રલીઆં"—એહ રાહ.)

ગૌહરઃ—રતીઅન અબ સગરી સંગ બસીએ,
ચતુર તુ યાર મીલો મતવારો,

બહે ભોર તક દૌર ચાલ,
સાંવલોસો મુખ દેખ સુખ ભયો.— રતીઅન અખ૦
લાજ લાજ મચકાવે છટકાકે હાત,
ગરવા લાગકે તુ સાથ—મોરે ખેલ સંગ ધરકે ઉમંગ.—રતી૦
(અયેશો અશરતમે ચકચુર હો શરાબ પીતે હયે, પરીઓ એક બાજુ હો મસલેહત કરતી હયે, ચાંદ આહીસતા આહીસતા દરખતોંકે પીછે છુપતે જાતા હયે.)

લાવની.

("પીઆ પીઆ તેરા કઠણ હૈઆ તેરી માલુમ હુઈ મરજી."—એહ રાહ.)

પહેલી પરીઃ—ચલો ચલોરી બહેના પ્યારી—દેર ન અબ કરના.
તારે છુપે હયે ચાંદની મીટ ગઈ—બીત ગઈ રયેના.
આશક માશુક મસ્ત હુવે હયે—ભૂલ ગયે દુનીઆં,
પ્રેમકી બાંધી ગઈ હયે મીઠી—ખુલે નહી ગઠીઆં.
બાગમે કોઈ આવેગા બહેના—દેખેગા ગર એહ હાલ,
ગોહર રૂસવા હોગી બેચારી—ખાક બનેગા લાલ.
નસીહત મેરી સુનો એહ બહેના—અબ ન કરો કુછ દેર,
તખ્ત ઉઠાવો લાલકા જલદી—નહીતો ફસેગેં પયેર.
જાદુઈ છડી વોહ ઈનપે ફીરાવે—કરદે અબી બેફામ,
સહર હુઈ અબ શબ વોહ ગઈ હયે—વસલકી ભર ચુકી જામ
સુનો સુનોરી સખીઆં પ્યારી—માનો મોરા કહેના,
તારે છુપે હયે ચાંદની મીટ ગઈ—બીત ગઈ રેયેના.
(પરીઆં આગે આ, લાલ ઓર ગોહરપે જાદુઈ છડી ફીરાતે હયે.)

ઇંગ્રેજી ગાના.

("Let me kiss him for his mother."—એહ રાહ.)

સબ પરીઓંઃ—ઓ નીંદરા! મીઠી ઐઆર!
બીછા તેરી મોહોબતકી દામ,
જલવા જરા દીખા તુ નાર!
મસ્તીકી પીલા દે જામ!
ગોહરકો લે આગોશ અંદર,
બીદારીકો તુ કરદે યાંહાંસે દુર.
અજમતી યાંહા કર તુ અસર,
પડી હયે અબ તેરી જરૂર!
ફુક! નીંદરા ફુક!
જાદુઈ તેરા વોહ દમ!

બેફ઼ામીમે ઉ મીટા દે એહ દુખ,
ભુલા દે અબ આરામ વ ગ઼મ !
(જાદુઈ આશીકી અસરમે લાલ ઓર ગોહર બેફ઼ામ હો સેજ પર ગીરતે હયેં—પરીઆં લાલકા પલંગ ઉઠા ઉડતે હયેં.)

બાબ પેહેલા—પરદા તીસરા.

એક મોહલ્લા.

(લાલકે નોકર ઘભરાતે હુવે દાખીલ હોતે હયે.)

લાવની.

(" ચલ બાત છોડ દે કાહાના."—એહ રાહ.)

સબ નૌકરઃ—ચલો શાહકે પાસ અબ જાના,
શીરીઆદકા શૌર ઉઠાના.
બેફ઼ામ હુવા આજ લાલ,
બીખરે હયે સરકે સબ બાલ,
બડી સખ્ત હયે ઉસકી બીમારી,
વોહ જાન જાએગી પ્યારી.

ઝુલ.

સબ ચલો શાહકે અબ પાસ,
કહેં લાલકી છોડો આસ,
બુલવાએ હકીમો ખાસ.
મલકજાદા હુવા દીવાના,
શીરીઆદકા શૌર ઉઠાના.— ચલો શાહકે૦
બની સુરખ આંખે મતવાલી,
કુછ બાત બની હયે નીરાલી,
કોઈ સાયા હુવા હયે ઉસપર,
વોહ ખાર બના હયે સુક કર,

ઝુલ.

કહેતા હયે વોહ પરી પરી !
અશકોંસે આંખ હયે ભરી !
હુઈ હયેગી કુછ જાદુગીરી !
એહ ખબર શાહકો પોંહોંચાના ?
શીરીઆદકા શૌર ઉઠાના.— ચલો શાહકે૦

(સબ જાતે હયેં.)

બાબ પહેલા—પરદા ચોથા.

એક મોહલ્લા.

(ચરબજીન ઔર ઉસકે દોસ્તાં દાખીલ હોતેં હયેં.)

લાવની.

("પીઆ પીઆ તેરા કઠન હૈયા."—એહ રાહ.)

ચરબજીનઃ—ખુશી ખુશી આજ મુઝકો હુઈ હયે—હમકો મીલા ફરમાન,
શાદી કરેંગે સાથ ગૌહરકે—એહી હમારી અરમાન.
જવાહીરશાહાને હુકુમ દીયા હયે—હમકો સુનો યારાં,
એક હફતેમે નેકાહ કરૂં મયે, ગૌહરસે યાંહાં.
જાકે કરૂં મયે ખબર સભોકો, મચાઉં ખડી ધુમધામ,
દરદ દુખકો આગ લગાવેં—રખેં અયેશાસે કામ.
પુકારો લોગોં ખુશીસે સારે—હીલાકે દઓ આસમાન,
શાદી કરેંગે સાથ ગૌહરકે, એહી હમારી અરમાન.

અંગ્રેજી રાહ.

(" લટકનસે હમ જાતે જંગ પર. "—એહ રાહ.)

સબદોસ્તોઃ—ગમ્મત હયેજી ગમ્મત હયે,—ચરબજીનકા હોગા નીકાહ,
હમ ખુશીસે સબ કહેં કે, હા હા હા હા હા હા હા !
ચરબજીનઃ—કયા મજેમે પેટ બઢાકે—આગે હયે હમ ચલતે અબ.
દોસ્તોઃ—દુના ઇસસે પેટ બડે એહ—માંગતે હયેં હમ એહી સબ.
ચરબજીનઃ—શાદી જબકે મેરી હોગી—સબકો દુંગા મયે ઇનઆંમ.
દોસ્તો—(બાજુ.)બાવા મરેં જબ બયેલ બાટેંગે—વયેસાહી હુવા એહ કામ!
ચરબજીનઃ—તુઝકો સેલા, તુમકો પઘડી,—ઔર દુંગા તુઝકો ઇજાર,
દોસ્તોઃ—દુશમનકે મુહ કાલે કર હમ—મારેંગે ઉન પર પયજાર.
ચરબજીનઃ—દેર લગાના ખુબ નહીં હયે—ચલીયે સબ હોકર તૈયાર,
દોસ્તોઃ—પીછે પીછે હમ આતેં હયેં—આગે બઢીએ તુમ સરદાર.

(શબ ચરબજીનકો ખાંદે પર ઉઠા લેં જાતે હયેં.)

બાબ પહેલા—પરદા પાંચવા.

લાલકે મેહેલકા દાલાન.

(લાલ ગમગીન હુવા દાખીલ હોતા હયે.)

ગુઝલ (કલ્યાન.)

("અજલકી સયેરકો રૂસતમ ગયા સો ફીર ન ફીરા"—એહ રાહ.)

લાલઃ—હલકપે ઠીજરકા ખંજર રહા સો યુંહી રહા.
હમારે અશકોંકા ગૌહર રહા સો યુંહી રહા.
હજારોં કરતે હયેં એહ મર્ઝકી તદબીરેં હકીમ.
સીઆહ વોહ દાગ જો દીલ પર રહા સો યુંહી રહા.
ડુબાએ હમકો હયેં આંસુકી લેહેરેં લયેલો નેહાર,
બીછોના રાતકો જો તર રહા સો યુંહી રહા.
ગઝબ હયે કયેસા ગીરાયા એહ તુને હમપે ખુદા,
ખદંગ સીનેકે અંદર રહા સો યુંહી રહા.
હમારા કતલ ગર દરકાર હો તો કર લો સનમ,
કદમપે તેરે મેરા શર રહા સો યુંહી રહા.
આરામ કલસે નહીં મુઝકો કુછ અયે ગુનચેદેહન,
ભીગા જો ખુનસે બીસતર રહા સો યુંહી રહા.

(લાલકા પીદર જમરૂદશાહ, દરબારીઓ, હકીમો વગયેરા દાખીલ હોતેં હયેં, ઔર ચૌ તરફસે લાલકો ઘેર ખડે હોતે હયે, લાલ ઉનકે દેખે બગયેર સરનીગુન હોતા હયે.)

ઠુમરી—જયેજયેવંતી.

("દમકે દામની ડર મોહે લગેરે."—એહ રાહ)

લાલઃ—ભડકે અગની, અંગ આગ જલેરે,
તરપે મનમોહન બીન જીઆ.—ભડકે.
ભર જોબનમે દુખી રહીએરે,
કાહુસે દુઃખ કહેં;
મોરા પ્યારી જીઆ તરસેરે,
મોંહેકે મોરા મન છીન લીઆ.—ભડકે.

જીલા—જીંજોટી.

("મયેતા ના જીઉ મોરી માઈ."—એક રાહ.)

જમરૂદશાહઃ—કયેસી એહ બલા તોપે આઈ,
કાલી બદરા જો દુઃખકી હયે છાંઈ.

લાલ તુ કહેરે—દુ:ખ તેરા સખહી.
રખ બાત ન કુછભી છુપાઈ.—કયેસી એહ.

ઠુંમરી—પરજ.

("મોરી અખીઆં ફરકન લાગે."—એહ રાહ.)

લાલ:—મોહે બતીઆં ભાવત નાહીં,
જીઆ રહયો કાંપ—ધરક રહી છતીઆં.—બતીઆં.
આંસુ બહેત હયે—જીગર જલત હયે,
કઠન કટત હમરીતો રતીઆં.— બતીઆં.
મોહનકી મોહે—યાદ આવત હયે,
લીખ ભેજું આવનકી પતીઆં.— બતીઆં.

(દીલગીર હો બયેઠતા હયે શાહ ઔર દરબારીઆં રોતે હુવે મુનાજાત કરતે હયેં.)

બયેત—કલ્યાન.

("કુશાએ મુશકીલ ઓ માલીક આમોરજમર."—એહ રાહ.)

સબ:—ખુદાયા તુ ખાવીંદ પરવરદીગાર,
એહ શીરીઆદકા અબ તુ સુન લે પુકાર.
બડા દસ્તે રહેમત તુ અયે યજદાંન,
બ વકતે મુસીબત તુ હો પાસબાન.
હુવા લાલ ગમમે ગીરીફતાર અબ,
ગઝબ હમપે હયે એહ ગઝબ હયે ગઝબ.
બલામે ગીરાયા એહ કયેસી ખુદા,
હમારી એહ ગીરીઆંકી સુન તુ સદા.
તડપતા હયે માંનીંનદ સીમાબ એહ,
છુપા અબરે ખારીમે આફતાબ એહ.
તુ રબ તેરા સાયા કરમ કર કરીમ,
રહેમકા તુ બારીશ બરસા રહીમ,
અરે લાલકે હાલ પર કર નીગાહ,
તુ લે દાદ ઈસકી અબસ દાદખાહ.
કર આરામ ઈસકો તુ રબ બરકરાર,
ઝુકા સર એહ હયેં માંગતેં ખાકસાર.

ગજલ—ભયેરવી.

("ઈશકમે તેરે કોહે ગમ સરપે લીઆ જો હો સો હો."—એહ રાહ.)

લાલ:—ઈશકમેં તેરે અયે સનમ—જાંન ચલી દીવાનેકી,
જાગકે દેખી શબ તમામ—રાહ તુમહારે આનેકી.

નાંઝ તેરા ઉઠાતે હયેં—મુદતોંસે અયે ગુલબદન,
એહ ચાલ કાંહાંસે સીખે હો—આશકોંકો સતાનેકી.
લોગ હયેં પુછતે હમેં—એહ સૌદાઇકા સબબ સદા,
હામ્એ મયે દઉ જવાબ કયા—તાબ નહી સુનાનેકી
તસવીર તેરી શબકો જો—ખાબમે આઇથી નજર,
ચૌંકકે મયે બીલગ પડા—ન જાના કે વોહતો જાનેકી.
મુઝકો સબા બતા દે તુ—કાંહાં ગયા વોહ મન હરન,
હસી મેરી ન કર તુ યું—એહ બાત નહીં હસાનેકી.
કુચે બ કુચે સુ બસુ—નામ પુકારૂં ઉસકા મયે,
મસજીદે સારી ઢુંડકે—રાહતો લીઇ મયેખાનેકી.
હયે હાલ અબસ મેરા બતંગ—આરામ દીલકો હયે નહીં,
યારસે દે મીલા ખુદા—એહ આગ નહી સમાનેકી.

ગ઼જલ.—બેહાગ.

("ઇસ મુફલસીમે કોઇ ન હો યાર હ઼મારા."—એહ રાહ.)

જમરૂદશાહ:—રો રોકે કબ તલગ અયે પીસર જાર કરેગા,
ગ઼મ અપના હમેં અબતોબી ઇજહાર કરેગા.
અપની તુ જબાં ખોલ જરા બોલ અયે પ્યારે,
નહીતો તુ ખુશ્ક દીલકા એહ ગુલજાર કરેગા.
બસ કર તુ અયે ફરજંદ એહ નાલાકી સદાએં,
કાંહાંતગ તુ એહી દમબદમ પુકાર કરેગા.
કબસે મયે ખડા હું તેરેહી પાસ મેરે લાલ,
બાતેં જરાબી હમસેતો દો થાર કરેગા.
કયા દેખતે હો તુમ અયે તબીબોં એહ તમાશા,
એહ લાલકો મેરે કોઇ હુશીઆર કરેગા ?
આરામ ગરચે કોઇ ન તુમ ઇસકો કરોગે,
બરબાદ અપની જાંકો એહ બીમાર કરેગા.

ગ઼જલ—સોરઠ.

("જાલીમ મુઝે કૌન ઇસ એહવાનમે લાયા."—એહ રાહ.)

લાલ:—જાને કયા મેરે દરદકી તદબીર તબીબોં,
કયું શાદ કરે દીલકો એહ દીલગીર તબીબોં.
દારૂસે મેરે દરદકી ન હોગી શફાઇ,
ફીસ તોરસે ફારવાઓગે તકદીર તબીબોં.

જીંદાગે મયે મુકૈયેદ હું મહોબતકે અયે યારોં,
હરગીજ ન શકું તોડ એહ જંજીર તખીઓં.
જીસ તેગે નીગાહને મુઝે મજરૂહ કીઆ હયે,
વયેસીભી કછુ દેખીથી શમશીર તખીઓં.
આરામ મુઝે દે ન શકે અબતો દવાએં,
એહ ઇશકકા આજાર હયે બેપીર તખીઓં.

ઠુમરી—ભયેરવી.

("મોરી જાન બોલતા કયું નહી રે."—એહ રાહ.)

જમરૂદશાહ:—અરે લાલ અબ ન રોએરે,
મયે તેહારો પ્યારો પીતા—મોરા કહેના કછુ સુનીએરે,
દુ:ખમે તોરે જખમતો કારી—લાગો મો એરે.—અરે.

ઠુમરી.

("લાદે લારે શાંવરીઆં યાર હો મોહે મધવાઇ.."—એહ રાહ.)

લાલ:—મએતો બન બન ભટકત જાઊં,
પાઊં પાઊં સોહનકો ઠામ હો.—મએતો.
કફની રંગાએ—ડારૂ ગલે માલાં,
લઊં મુખ પર વાકો નામ હો.—મએતો.
જાને દે મોહે,—પીતમ પ્યારે;
નાહી હમારો યાંહાં કામ હો.—મએતો.
નગરી નગીના—ગૌહરકી હયે,
પોંહોચું મોહનકે મુકામ હો.—મએતો.

જીલા—દેશ.

("પીઆ બીન રાત સપન મએને દેખા."—એહ રાહ.)

જમરૂદશાહ:—છેલા તોએ જાને દઊં ન કછુ જાને,
તોરી દવાઇ—યાંહી કરાઊં,
મંત્ર ફુકાંઉ પ્રાન જીવન.—તુઝપર.

પદ—જોગીઆ.

લાલ:—જાના જાના હયે નગરી નગીના,
જોગી બનકર હમ કો હયે જાના.
માનુ અબતો એહ બાત ન માનુ,
મયેતો પ્રીત કાહી બસ જાનુ;
અબતો ઢુંઢુંગા સારા વીરાના,
બનુ મજનુકે માનીંદ દીવાના.— જાના જાના હયે.

રાહા ગરચે કઠન હો તો કયા હયે,
હમને હમરાહા ઇશક લીયા હયે;
ઇસી કાશીશમે સરકા કટાના,
યાતો ગૌહર મુરાદકા પાના.— જાના જાના હયે.
કોઇ મુઝકો ફીરા ન શકોગે,
સમઝાયા કાંહાં તગ કરોગે;
નાહક દીલકો ન અપને દુખાના,
હમે રૂખસતકા ફરમાં દીલાના.— જાના જાના હયે.
આજસે તરક કર દીઆ આરામ,
ગૌહર ગૌહર પુકારે સુબાહ શામ;
ઉસકા પાના હયે હમકો ઠીકાના,
નહીતો જીકો એક ગમમે જલાના.—જાના જાના હયે.

ઠુમરી-ભયેરવી.

("બુંદાબાલા પરીને મેરા તોડ ડાલારે."—એહ રાહ.)

જમરૂદશાહઃ—મોરે લાલ તુનેરે આશા તોડ ડાલીરે,
આશાભી તોડી મોરી—શુખભી લુટા,
મોરે મનકી ધગરીઆ તુને ફોડ ડાલીરે.—મોરે.
જાને દઉ તોએ—રહું રોએ રોએ,
શુખકી ગઠરી મોરી છોડ ડાલીરે.— મોરે૦

(લાલ અપને બાપસે બગલગીર હો જુદા હોતા હયે, પરદા ગીરતા હયે.)

બાબ પહેલા—પરદા છઠા.

ગૌહરકા બાગ.

(ગોહર સેજપર ગીરી હયે, દુસરી પરીઆ નજદીક ખડી હયે.)

લાવની.

("ગોરી ચલી સાસરા ફીરભી કબુ આના."—એહ રાહ.)

પરીઓઃ—મનમોહન હમારી મલેકા ઉઠ તુ પયારી,
સુન સહર હુઇ હયે શબકી ગઈ અંધીયારી.
ઉઠ હસકે સુંદરીઆં જુલફે બીખરીકો બાંધો,
ફુલ ગુલાબ તૈયાર હયે અપને ચંદર મુખકો ધો.

ઇસ કદર નહી તા સહર સેજપર રહેના,
એહ ખાબ બડા હયે જોબનકા મસતાના.
આફતાબ હુવા હયે તુલુ કબસે શાહાના,
ચલ સરપે પહેન ગૌહરકા તાજ નુરાના.
હમ ખડી હયેં તેરી કનીજો અયે શાહાજાદી,
સીનગાર તેરા સબ લીએ હાતોંકી બાંધી.
ચલો ઉઠો સુંદરીઆં દુર કરો ખુમારી,
સુન સહર હુઇ હયે શબકી ગઇ અંધીઆરી.

(ગૌહર ચૌકકર ઉઠતી હયે ઔર તાઆજુબીસે અપને આસ પાસ દેખતી હયે.)

ગઝલ—બેહાગ.

("મયરત ન આઇ તુજકુ કુછ અયે યાર બેશરમ."—એહ રાહ.)

ગૌહર:—આયા કાંહાંસે કાંહાં ગયા શોલા એહ નુરકા,
પાકીજા થા મલક વોહ ખુદાકી હુજુરકા.
તેરી ખુદાઇકી કરેં તારીફ કયા ખુદા,
હલક હયે બસકે બંધ અબ પરીયાંઓ હુરકા.
બરકથી વોહ યાકે થા આતશાકીકા શરર,
આના હુવા યા બાગમે માહાતાબો ખુરકા.
દેખેસે ઉસકે આંખ હમારી ઝપક ગઇ,
ગોયા થા એહ ભભુકા વોહી કોહે તુરકા.
કરતે હયે સીજદા સબકે સબ સરકો ઝુકાકે હમ,
મકદુર કયા જો નીકલે સખુન કોઇ ગુરૂરકા.
આરામે જાંકા વયેસે સીફત કયું કરેં ન હમ,
દીલમે બસા હયે અકસ મેરે ઉસકે નુરકા.

કાહારવા.

("મયેતો લાઇરે શરાબકી જામ."—એહ રાહ.)

પરીઓં:—તેરા જોબન જગતકો ભુલાએ,
બલ બલ ગયે તોપર પરીઓં.— તેરા૦
છેલ છબીલી બન ઠન બયેઠી,
જાલમે લપટે તન ઔર મન.— તેરા૦
હસ હસ ઘુંગટ ખોલરી સુંદરી,
ફીર ફીર હમ તુજપર વારી.— તેરા૦

ગઝલ.

("બીન બુલાએ ન કભુ યારકે ઘર જાએંગે."—એહ થાહ.)

ગૌહરઃ—કીસ્સે મયે પુછું યારકાં મેરે વોહ ઠીકાના યારો,
બના ગુલશાન એહ અબસ ખુશક વીરાના યારો.
ઉસકી સુરતને કીઆ મુઝકો હયે માઇલ અફસોસ,
દીલમે કુદરતકા ગમ કીસ તરેહ સમાના યારો.
હાએ અફસોસ સદ અફસોસ ગયા યાર મેરા,
દે ગયા હાય મુઝે દીલકા જલાનાં યારો.
જાનો દીલ કુરબાં કરૂં જોકોઈ મીલા દે ઉસ્સે,
બક્ષ દું સારી જેહાંકા મયે ખજાના યારો.
અયે સબા જાકે મેરે યારકો પયેગામતો દે,
તર હયે જારીસે મેરા સારા સરાનાં યારો.
એક શબ સારી ન આરામસે બયઠી અફસોસ,
હયેગા કીસમતમે લીખ્ખા રંજ ઉઠાના યારો.

ધ્રુપદ—ભયેરવ.

પરીઓઃ—મોહન ગવાન રખો ધરો ધીર.
ચયેનભી મનસે ગયો—નીંદભી નીકસ ગઈ,
રૂપ સરૂપ ગયો ફીર—મોહન૦

ઠુમરી—પીલુ.

(" મોરારે બેરાગી જોગીઆ"—એહ રાહ).

ગૌહરઃ—મોરારે બીરમાયો સાથીરા,
જાએ મેરો અકારત જોબનવા.— મોરારે૦
મોરે સંગ પીતમ—રયેનકો બસોરે,
ભર ભર પ્યાલા પીલાયા— મોરારે૦

દાદરો—ખમાચ.

(મોરી ગુઈઆં લચક લચક મોહન આવે."—એહ રાહ.)

પરીઓઃ—મોરી ગૌહર રોવત રોવત કાહેકો આસું બહાવે-ઘબરાવે,
નીંદમે સપન દેખકે અપનો જીઅરા કાહે જલાવે-ગૌ૦
કાહુકી તાકત બાગમે હમરે અપનો મુખ દીખાવે,
માનવ પયેરકો રખે અગર યાહાં જીઆસે અપને જાવે.-ગૌ૦

ઓખા હરનકા ઢાલ.

(" એતો મજનુહી હયેગા દીવાના."—એહ રાહ.)

પરીઓં:—સુન સુનરી તુ ગૌહર દીવાની,
તુઝપે કાંહાસે ગીરી એહ ગેરાની.
તેરે આશકકી દે તુ નીશાની,
જાકે પુછે એહ ઉસ્સે કાહાની.
કીસ કદર દેખતી હયે હયેરાની,
ન તુ અપની જલા જીંદગાની.
આજ ગૌહર બની હયે ગુમાની,
શખ્ત ખંયેચતી હયે પરેશાની.
કુછ આફત ગીરી આસમાની,
લાજીમ માદર હયે ઈસકી ખુલાની. (જાતી હયે.)

તીલાનો.

(" તાના નાદીર દીર તુમ તુમ તના."—એહ રાહ.)

ગૌહુર:—નાહી બાલમ બીન શુખ મન જરા,
દુ:ખ દેવોના દુ:ખી હું ભારી,
જાનેમન જાનેમન જાનેમન જાનીરે,
દીન ન રયેન નયેન લાગેરે મીલાવો જાની.
મોરા મીલાવો જાની— બાલમ.
દોહરા. { શેતાબી કર સબા તુ, સદાકો લીજા મેરી,
કહે ઉસે કે જાલીમ—સુરત દીખા તુ તેરી—નાહી બાલમ.
(સરનીગુન હોતી હયે.)

બાબ પેહેલા-પરદા સાતવા.

એક જંગલ.

(ચો તરફ ઝાડી ઔર પાહડો નજર આતી હયેં, લાલ થકા હુવા દાખેલ હોતા હયે ઝાડોંકે કાંટાંસે ઉસકે કપડે ઉરીઆ હુવે હયેં ઔર પયેરમેંસે ખુન ટપકતા હયે. જીસ તરફ વોહ અપને કદમ મીરાતા હયે વાંહાં ખુશ્ક જમીન પર લહુકી છાપ મીરતી હયે; એક દરખત કે નીચે વોહ અપનેકો એક પથરસે ટેક કર બયેઠતા હયે.)

પદ—જીંજોટી.

(" તારે લાજીમ એહી હયે રાયા."—એહ રાહ.)

લાલ:—નામ તેરા હયે દીલમે સમાયા,
આજ મુજકો બચા લે ખુદાયા.

મેરે દીલપે સીતમકી કલક હયે,
ખુબ હમકો સતાતા ફલક હયે,
તેરી મનપે ચમકતી ઝલક હયે,
મુજકો અબ તગ ન કીસીને મનાયા.—નામ તેરા૦

હમપે ગુજરી હયે આફત ભારી,
શબ સારી કટી કરતે જારી.
સબરો રાહત ગઈ દીલસેં સારી,
ફીરતો ધ્યાન હયે તેરા લગાયા.— નામ તેરા૦

દરદો ગમસે તડપતા હું લાચાર,
મરતે જીનેસે અબતો હું બેજાર,
ચુબતે સીનેમે હયે ફીકરકે ખાર,
અબરે આફત હયે સરપે એહ છાયા.—નામ તેરા૦

કોઈ હમકો સુનાતા હયે તઆના,
કોઈ ઝીડકા કહે હયે દીવાના,
કરે સગસે કોઈ નીશાના,
ચાહે આફતમેં લા યાહા ગીરાયા.— નામ તેરા૦

દીખા જલવએ ચેહરએ આરામ,
તેરી રેહમતકી ફીર તુ પીલા જામ,
શફત દુશવારીકા લા એહ અંજામ,
માગે બંદા ખડા સર ઝુકાયા.— નામ તેરા૦

(ગાતે ગાતે લાલપે નીંદ ગલબા કરતી હયે. વોહ ઉસ પથરકા સરાના કર સોતા હયે હીરા પરી એક દરખ્તમેંસે નમુદ હોતી હયે.)

હોરી.

(" ગુમાંની, આજ હોરી ખેલાવે ગુમાની"—એહ રાહ.)

હીરા:—બીગાના, કોઈ હયે એહ મુસાફર બીગાના,
હાલ ફકીરીમે સોયા હયે માતા,
એહ રેતમે મોતીકા દાના;
ઔલાદ ઉનચી નજર મોહે આવે,
કયસા—આહા કયેસા એહ ભેદકો પાના,
જરા દીલકો સમઝાના.— કોઈ હયે૦

ચેહરેપે ચંદ્રસી ચાંદની ચમકે,
એહ મુખસે સુરજ હો દીવાના;
ચીતવનકી બાન હયે લાગે યાહાં તગ.

ઉભરે—આહા ઉભરેકો કયું એહ સમાના,
અરે મન હો તું સીઆના.— કોઈ હયે૦
હીરેકો હીરાહી કાટે સદારે,
ન પથર કાટે હયે પાના,
જોહરીકો હો પરખ મોતીયનકી.
દુજે—આહા દુજેસે ન જાય પીછાના,
કરે કયા મરદ અનજાના— કોઈ હેયે૦
જાલેકો જાદુકે ડાલ એહ મોરે,
એહ સાજનકોતો ઉઠાના;
હોટોંકે મધકો મયે ચાખલું મીઠે,
પીછે—આહા પીછેસે ઉસકો જગાના,
જરા જોશકો એહ દબાના.— કોઈ હયે૦
આરામસે ફીર રાખુંગી પીતમ,
ન ઈસકો જફાસે જલાના;
માને અગર એહ ન બાતકો મોરી,
જાદુ—આહા જાદુસે હીરન બનાના.
ન ફીર બંદસે વોહ છુડાના.— કોઈ હયે૦
(લાલકો ઉઠા લે જાતી હયે.)

બાબ દુસરા—પરદા આઠવા.

ગૌહરકા મહેલ—દીવાનખાના.

(ગૌહર બેયેઠી હયે પાસ પરીઆં હાજર હયેં.)

ગઝલ.

("બાહાર આઈ હયે ભરદે બાદ એ ગુલગુંસે પયેમાના"—એહ રાહ.)

ગૌહરઃ—તેરે હીજરામે અયે જાનાં—કાંહાં જાઊં કીધર જાઊં,
હુવા ફુરકતમે દીલ બીરીઆં—કાહાં જાઊં કીધર જાઊં.
ન મયે જાનું તું કાંહાં હોગા—કાંહાં તેરા મકાં હયેગા,
બગયેર તેરે મએ હું સોઝાં—કાંહાં જાઊં કીધર જાઊં,
અગર હો તુ ફલક ઉપર—યાહો તારોંકા તુ અફસર,
મએ ઢુંઢુ સારા ફેર આસમાં—કાંહાં જાઊં કીધર જાઊં.
નહી માલુમ હોતી શબ—ન જાનુ રોજ હયેગા કબ,
નહી હયે મુઝકો કુછ પયેછાં—કાહાં જાઊં કીધર જાઊં.

અરે તું કૌન થા પ્યારે-ગૌહરકા મીલ આરે,
વોહ યું કહેતી હયે હો નાળાં-કાહાં જાઉં કીધર જાઉં.
દીખાયા ખ઼ાબમે જાની-તેરા જલવા વોહ નુરાની,
ગીરૂબાં તબસે હયે ઉરીઆં-કાંહાં જાઉં કીધર જાઉં.
તુહીં હયે બુત બડા મેરા-જબા પર નામ લઉં તેરા,
તરક કર દીન ઔર ઇમાં—કાહાં જાઉં કીધર જાઉં.
કહો આરામ હો કયું કર-હુવા હયે દુર વોહ દીલબર,
તેરા હયે શખ઼્ત એહ હીજરા-કાંહાં જાઉં કીધર જાઉં.

ઠુમરી.

(“ જરા મુહસે બોલોજી, તુમ કયેસે બહેજી દીલગીર.”—એહ રાહ.)

પરીઓ:—મન અપને ધરોજી તુમ ધીર-બહેના હો
જલો નાઊી રો રો જી.
દેખા હયે સપના-સુધ બીસરાઇ,
હમસે કાહે મુખ મોડોજી.—જલો નાઊી.

ગઝલ.

(“ એહી કહેતીથી લયેલીઆ પરદેનશીન.”—એહ રાહ.)

ગૌહુર:—કોઇ યાદ હયે તુમકોભી અયસા સહર,
કે વોહ જાંસે મેરે મીલા દે મુઝે,
મુઝે ઉસ્સે મીલા દે કોઇ એક પહર,
ઔર જામે વહેસાલ પીલા દે મુઝે.
અયે યજદાં કાહાં હયે વોહ તેરી મેહર,
અરે મુઝેસેભી અપને તું મુહકો ન ફેરે,
પીઉં ફુરકતકા કબતગ મયે રો રો જહેર,
અયેસે રંજે અલમસે છુડા દે મુઝે.
અયે યાર મેરે કહે તું હવેગા કાહાં,
કહે કીસ્સે મએ પુછું જાં તેરા મકાં,
ખોલું કીસ્સે તી અપનાં એહ રાઝે નેહાં,
કૌન તેરા ઠીકાના બતા દે મુઝે.
સુન બાદે બાહારી તું જાના ઉપર,
મેરે પોંહચા મનકો એહ સારી ખ઼બર,
ઔર કેહના કે તુઝમે વફા હો અગર,
એક લહેજા તું જલવા દીખા દે મુઝે.

હાલ મેરા એહ દેખકે હસતે હયેં સબ,
કૌન જાનેકે મુજપે હયે કયેસા ગઝબ,
ગમે ઇશકમે જલ ચુકી અયે મેરે રબ,
અબ ફરશો જેહાંસે ઉઠા દે મુઝે.
એહી હાલત હયે મેરી સુબોહસે તા શામ,
મયેને આરામ દીલકા હયે ખોયા તમામ,
અબ મુઝકો અજલ દે તુ મૌતકી જામ,
યાતો અપને શીકમમે સમા દે મુઝે.

બયેત.

(" જોગન હું મયે ગમમે બની "—એહ રાહ.)

પહેલીપરીઃ—કયા બકતી હયે શાહેજાદી તુ એહ કાહેકી ખુમાર ?
કૌન હયે આશક વોહ તેરા, કૌનસા દીલદાર ?
સોઇથી સેજપર તુ કલ શબકો અકેલી,
ફેર બાત નઇ કાંહાંસે તુને એહ હયે નીકાલી ?
મકદુર કીસકી હોવે જો એહ બાગમે દાખલ,
દેવાં હયે ખડે દરપે લે શમશીરોંકો કાતીલ.
એહ ખાબ હયે દેખા તુને યા હયેગા ખયાલા,
જીસ્સે હયે હુવા મંદ તેરે મુહકા ઉજાલા.
સર ઇશકકે બારીશકો ન બરસાયા તુ કીજે,
સોંચ સમઝ દીલમે મેરે બાત એહ લીજે.

ધૃપદ—ખમાચ.

(" બનસી ધુનસે બજાયે "—એહ રાહ.)

ગૌહર—સુંદર મુખડો દીખાએ સુંદર.
દેખતહી બાવરી બન,
મોહન મોહન કરૂં હું મન મુરછત સારસ સમાન.—સુંદર૦
બારબાર ધરકત છાતી, દોહુ નેયેનન બરસત,
પેઆં કંપત વો મુરત યાદ આવે.— સુંદર૦

(ગૌહરકી માદર સનોબર દાખીલ હોતી હયે.)

હોરી.

(" આજ હોરી ખીલાઇ સયામ મોહે ચોરી લગાઇ."—એહ રાહ.)

સનોબરઃ—તોએ લાજ ન આઇ–પરી હોકે લાજ ગમાઇ.
નામ હમારેકો દાગ લગાયો–આદમ પ્રીત લગાઇ,

પરીઅનકી કછુ બાત ન માની–અપનીબી સુધ બીસરાઇ.–પરી૦
નીરલજ નારી નીકસ યાંહાંસે–સરપે બલા આપ લાઇ,
હોગી સજા તોએ ભારી જો ફીરસે–સુરત અપની દીખાઈ.–પરી૦
પરસ્તાનકે બીચ રખીઓ કદમ ન–ન રહીઓ યાંહાંહી છુપાઈ,
સીસ તેહારોતો કલમ કરેંગે–હમરે જો દેશમે આઇ.—પરી૦

ગઝલ.

(" દીલ તુમપે ફીદા કરતે હયે જેબા નહીં કરતે." —એહ રાહ.)

ગૌહરઃ—દીલ તીરે ઇશકસે એહ બચાયા નહી કરતે,
મનકો હમારે છુપાયા નહીં કરતે.
બાંધી ગીરેહ હયે સખ્ત એહ ઉલફતકે દોનોકી
ગાંઠી બંધી હુઇકો છુડાયા નહીં કરતે.
પયેમાં દીઆ હયે ઉસકો દીલોજાંસે વસ્લકા,
દેકે બચન હમ આશકકો રૂલાયા નહીં કરતે.
આદમ હયે ગરચે દીલબરો દીલદાર વોહ મેરા,
મહોબત લગાકે ઉસ્સે શરમાયા નહીં કરતે.
દીઇ હયે ખુદાને સરવરી ઉસકો જેહાંમે દો,
હમ વોહ હયે જી ઉનસે ફીરાયા નહીં કરતે.
તાજુલમલુક બેહરામગોર ગુલફામો બેનઝીર,
એહ સબકીહી હમ યાદ ભૂલાયા નહીં કરતે.
બૌફો ખતર નીકાલો બસ દીલસે પરીજાદો,
હમ તારીફ ઝુઠી આદમકી ગાયા નહીં કરતે.
આરામ હયે જેહાંમે સબ આદમહીસે મુદામ,
મન ઉન સીવા કીસીસે લગાયા નહીં કરતે.

(ગૌહરકા પીદર જવાહીરશાહ દાખેલ હોતા હયે.)

ગઝલ.

જવાહીરશાહઃ—(" કલજો પોહોંચી તેરી આવાજ મેરે કાનકે બીચ."—એહ રાહ.)
કોઈ તુઝકો ન મીલા જીન યાંહાં જીનસ્તાંનકે બીચ.
જો પરી રહેતી હયે તુ આદમહીકે ધ્યાનકે બીચ.
એકસે એક હુસ્નમે આલા હયે યાંહાંકે જીનો,
કયું ગીરી એક બ એક તુ મકરે ઇનસાનકે બીચ.
હોકે ગાફીલ તુ ફસી દામમે સૈયાદકે કયું,
કોઈ બુલબુલ ન મીલા કયા એહ ગુલસ્તાનકે બીચ.

ક઼ૌમે પરીઓંમે હયેંગે સયેકડો રશકે ખુરશીદ,
ઉનકે પલકોંમે નહી ફ઼રક઼ ઔર પયેકાનકે બીચ.
ગૌર કર ખુબ ગૌહર તુ એહ નસીઅત ઉપર,
દુરદાને હયે રખીઓ ખુબ સંભાલ કાનકે બીચ.
રખ ન ઉમયેદ તુ આરામકી આદમસે પરી,
જીઈ નીકલ જાયેગા કોઈ દમમે એહ અરમાનકે બીચ.

જીલા—કાફી.

(“આજ ઘન બુંદન બરસેરે.”—એહ રાહ.)

ગૌહરઃ—બદલાયો હમારાતો રૂપ સરૂપ;—દીન છતીઅન ધરકેરે.
રાત દીન છતીઅન ધરકેરે
મયેતો ગઈ વારી બલહારી,
સોહન સુધ લુટા ગયે સારી.
ભડક ભડક અંગ અગન સીલગે,
બયે નયેન આસુ ભરકેરે.—રાત દીન છતીઅન.

પદ—કાફી.

(“ઘુંઘટકા પટ ખોલ ખોલરે.”—એહ રાહ.)

જવાહીરશાહઃ—મનમાં વીચાર કર નાર,—નાર હો,
તોએ લાજ નાહીં હયે.—મનમાં૦
લાજ રખે વાકોહી નાર કહીએ.
બીન લાજકી બદકાર.—માંનમા૦
કહીઓ લગાઈ હયે લગન કાહુસે,
મોહની દઈ કીસને ડાર.—મનમાં૦

ઠુમરી.

(“લાગીરે મોરી જાન, નયના કટારી હો,”—એહ રાહ.)

ગૌહરઃ—બસ કર રે બસ રાજ,
અબ ના સતાએરે.
હું દુખીઆરી—બયાકુલ ભારી,
મન ભડકે મોહે આગ.—અબ ન સતાએરે.
કાહે કહુંજી—દુખમે રહુંગી,
જીઆ તરપે મોરા આજ.—અબ ન સતાએરે.

ગુઝલ.

("મહોમ્મદકી આમદ શીરાજન મુનીરા."—એહ રાહ.)

જવાહીરશાહઃ—રખા ઇશકમે તુને કયું અબ કદમ હયે,
શરમ હયેરી ગૌહર શરમ હયે શરમ હયે.

ગૌહરઃ—બશર કેહી મયે ઇશકમે મુબતીલા હું,
ઉસે ચાહું જબ તગ મેરે દમમે દમ હયે.

જવાહીરશાહઃ—કોઇ જીન ન તુઝકો મીલા તેરે લાએક,
કે કુરરતમે આદમકે ખાતી તુ ગમ હયે.

ગૌહરઃ—જુદાઇમે જલતી હુ મયે આજ પ્યારોં,
એહ ઉસ પર તુમહારાભી દુના સીતમ હયે.

જવાહીરશાહઃ—પરસ્તાંમે સારે કીઆ મુઝકો રૂસવા,
અરી બેસવાસે ન તુ કુછભી કમ હયે.

ગૌહરઃ—પીદર મેહેર કર તુ, ન માદર ખફા હો,
નેહાયેત તુમહારા એહ ગુસ્સા ગરમ હયે.

જવાહીરશાહઃ—સુનેગા જો આલમ તા મારેગા તાઆને,
પરી હોકે ઇનસાંકે હુઇ તુ બહમ હયે.

ગૌહરઃ—મુઝે મારના હોતો બસ માર ડાલો,
મયે હું લાલકી ઔર વોહ મેરા સનમ હયે.

જવાહીરશાહઃ—જરાભી અંદેશા ન તુને કીઆરી,
અરી બેહયા કુછ ન તુઝમે ફહમ હયે.

ગૌહરઃ—દીવાની હુઇ હું મયે ઇસ ઇશકમે અબ,
જલાતા હયે મુઝકો તોં કુરકતકા ગમ હયે.

જવાહીરશાહઃ—સજાકે તુ કાબીલ હુઇ હયે અયે નાદાં,
ફીરાઇ તુને અબતો તેરી ચશમ હયે.

ગૌહરઃ—ખતાવાર હું મયે જો ચાહેસો કીજો,
મેરે દીલપે કારી લગા અબ જખમ હયે.

જવાહીરશાહઃ—કરો કયેદ જીદામે ઇસકોરી પરીઓં,
સજાવાર ઇસ પર ન કરના રહમ હયે.

ગૌહરઃ—મુઝે કયેદ કરતે હો જીન જંજીરોંમે,
મેરે તોકે ગમસે વોહ બસકે નરમ હયે.

જવાહીરશાહ:—અબસ આસ તુ છોડ આરામકી અબ,
બડી સખ્ત મયેનેતો ખાઇ કસમ હયે.

ગૌહર:—મુઝે કામ આરામસે કુછ નહી હયે,
એહ હમદમ તેરે અબતો રંજો અલમ હયે.

(પરીઓં ઔર દેવો એકાએક નમૂદ હોતે હયેં, ઔર ગૌહરકો ચો તરફસે ઘેર લેતે હયેં.—ગૌહરકી માદર ગમગીન હો એક તરફ ખડી હોતી હયે, જીનો, દેવો, ઔર પરીઓં ગાતે હયેં.)

બયેત.

("આજકા એહ દીન હયે મુબારીક અયે દીવાનોં."—એહ રાહ.)

દેવો, જીનો, પરીઓં:—ઇનસાન પર જો જાન દે ઉસકા હો એહી હાલ,
જીદાંમે લેજાકે ઇસે અબ દેંગે વહીં ડાલ.—
લાએક હયે સજા એહી તેરે શાહેજાદી ગૌહર,
આદમકો તુને અપના બનાયારી કયું દીલબર.—
નાદાન કહે તુને કીઆ કયા એહ બુરા કામ,
રંજીદા કર હરએકકો હુઇ આપભી બદનામ.—
આદમકી મહોબ્બતને કીઆ તુઝકો અબસ ખ્વાર,
જો કુછકે સજા શાહાને કીઇ, હયે વોહ સજાવાર.—
આરામ કુછ પાએગી ન દુનીયાંકે દરમયાન,
દીવાની હયે બેકામ હયે બેશરમ તુ નાદાન.—

ગઝલ.

("ચાહે જફાએ જોર કરે યા વફા કરે."—એહ રાહ.)

ગૌહર:—જાતે હયેં હમ તો સારે પરસ્તાનકો સલામ,
હામી હયે યજદાં મેરા અબ સુલતાનકો સલામ.
ગીરીફતાર હુઇ બલામે અયે માદર તુઝે સલામ,
રફીકાં ઔર જીનો જીનસ્તાનકો સલામ.
જીતે અગર રહેંગે તો મીલેંગે એક રોજ,
બેમેહર મેરે વાલીદ એહ બેધ્યાનકો સલામ.
જફીરો તોફકી એહ મૌસમ હયે દોસતોં,
નગમે ખુશી ઔર અયેશકે સામાનકો સલામ.
જીનો તુમહે સલામ, અયે પરીઓં તુમહે સલામ,
કરતી હું સારે ખેશ ઔર ખાનદાનકો સલામ.

રાહતકો હયે સલામ, સલામ હયે આરામકો,
નીસબત નહીં અબ ગુલસે, ગુલીસ્તાનકો સલામ.

(દેવો ઔર પરીઓં ગૌહરકો પકડ જંજીરોમે જકડતે હયે-વોહ ઉનકે સાથ ખએંચા જાતી હયે ઔર સબકો આખરી સલામ કરતી હયે—કંઇએક પરીઓં ગૌહરકા એહ હાલ દેખ રોતી હયે—દુસરી ખુશ હોતી હયે—ગૌહરકી માદર એક હાતસે આંખ ઢાંપ દુસરેસે દેવોકો ગૌહરકો બંદીખાનેમે લે જાનેકા ઈશારા કરતી હયે, પીદરભી ઈસી તરેહસે એક હાતસે આપની છાતી દબા દુશરેસે ફરમાતા હયે.)

દેવો દેવો

માદર. પીદર.

ગૌહર ઔર પરીઓં.

બાબ પહેલા.—પરદા નવવા.

હીરાકા મહેલ—દીવાનખાના.

(લાલ ગમગીન હુવા દાખીલ હોતા હયે.)

ગઝલ.—જીંજોટી.

(" દીવાના કીઆ બઝમમે શબ આકે કીસીને. "—એહ રાહ.)

લાલઃ—આવારા કીઆ મુઝકો યાહાં બંધવાકે પરીને,
દોસ્તોંસે છુડાયા મુઝે બીરમાકે પરીને.
કાંહાં હોગા સજીલા વોહ વતન મેરા પીઆરા,
ઈસ ચાહમે ફસાયા અબસ ફુસલાકે પરીને.
કયુ કરકે મીલેગી મેરી માશુક વોહ જાની,
રખ છોડા મુઝે બહાને હયેં બતલાકે પરીને.
કીસ તરફ મકાં હોગા વોહ ગૌહરકા ખુદાયા,
વોહ નામ ભુલાયા મુઝે ધમકાકે પરીને.
હરરોજ ગુજરતા હયે સીતમ સખ્ત યાંહા સરપર,
ન કુછભી દીલાસા દીઆ ગમ ખાકે પરીને.
આરામ કબરમે હયે ઈસ આજાબસે બહેતર,
બેજાન કીઆ જાનીસે બીછડાકે પરીને.

(હીરા દાખીલ હોતી હયે.)

જીલા—દેશ.

(" બાજી બસીઆ, કાહાંન રસ ભીનીરે."—એહ રાહ.)

હીરાઃ—મારી રસીઆ સયેન સુધ લીનીરે.
તોરી પ્રીતમે યાર,—જીયા ભયો પતંગ;

કાહે કરો ન બાત—મધુરસ ભરી જાની.–મારી રસીઆ૦
નહીં કાહુસે પ્રીત લગાઉં—તોપે પીઆ બલ જાઉંરે,
રાજન, રાજન, રાજનરે:
કાહે કરો ન બાત—કયેસે કટે રયેન દીન.–મારી રસીઆ૦

ઠુંમરી—પીલું.

("ચલત પવન મએ સો ગઈ અંગના."—એહ રાહ.)

લાલઃ—
નીકલ નજરસે દુર હો તુ હીરા–ન કરીયો એહ હમસે બાતરે.
કાહે મોહબતકી બતીઆં કરત હયે–ખામોશ હો નાદાનરે,
પરીઅન સંગ આદમ કહું બયેઠ–કયેસે રહે દો સાથરે,
નીકલ નજરસે દુર હો તુ હીરા–ન કરીયો એહ હમસે બાતરે.
હમરે તો મનકી મોહન પયારી–ગૌહર હયે વોહ ગોરીરે,
વાકો દીયા તન મન હયે મોરા–વાકોહી દઉંગા હાતરે.
નીકલ નજરસે દુર રહો તુ હીરા–ન કરીયો એહ હમસે બાતરે.
જોર જુલમસે બેહા કરેગી–હમસે ગર ઇસઆનરે,
દાદ ખુદાસે માંગ પરી મએ–અપની કરૂગા ઘાતરે.
નીકલ નજરસે દુર હો તુ હીરા–ન કરીયો એહ હમસે બાતરે.

ગુઝલ.

("બરકે પરીસે શીકલ મેરે દીલરૂબાકી હયે."—એહ રાહ.)

હીરાઃ—હરગીજ ન પાવોગે કંભી જાનેકો અયે સનમ,
હમ જાને નહીં દેતે દીવાનેકો અયે સનમ.
ગૌહર હમારે દીલકા દીઆ હયે તુમે જાંન,
વોહ ફેર ન લેંગે સુન એહ બાહનેકો અયે સનમ.
તુઝકો અગર હો જીંદગી તેરી અજીજ અબ,
ન કર તુ કસદ દીલકે ફીરાનેકો અયે સનમ.
હરગીજ ન મયે નીકાલુંગી અયેવાંસે એહ તુઝે,
ન પાવેગા કદમભી ઉઠાનેકો અયે સનમ.
રહેગી એહ હીરા ચુસ્ત ઇસ કહેનેપે તા હશર,
આવેગા કોઈ યાંહાં ન છુડાનેકો અયે સનમ.
મુઝકો કરો કબુલ અગર આરામ ચાહાતે હો,
ચાહાતી હું લબસે લબકો મીલાનેકો અયે સનમ.

ઠુમરી—ભોપાલી.

(" યા લંગરવા ચતુર સુગરવારી મચે તો નીપટની ભારી." —એહ રાહ.)

લાલઃ—હાએ નગરવા, શુંદર મંદરવારે ધુડવા સંકટમે ડારારે.
હર પલ આવત–મોહે સતાવત,
લુટ લીઆ ચયેન સારારે;
જીઆ ધડક મન દુઃખત લાગે,
નાહી હુકમ એહ માનુ તેરારે.—હાએ નગરવા૰

(હીરા હર કીસમસે લાલકો સમઝાનેકી તજવીજ કરતી હયે, વોહ ઉસકો ઝીડકા કર દુર કરતા હયે, હીરા તોભી જોરસે ઉસ્સે બગલગીરહો બોસા લેનેકા કસદ કરતી—લાલ બાગુસ્સા ઔરઔર ઉસકો હાતસે ઝટક દેતા હયે,જીસ્સે વોહ પરી નેહાએત ખશમનાક હો કર અપને હાત પર હાત મારતી હયે,ઔર ગુસ્સેસે ગરમ બન લાલ પર આંખે નીકાલતી હયે.)

પદ.

(" ગીરધર ઝુલત રાધે સંગ"—એહ રાહ.)

લાલઃ—સુન હર નામકી તોહે દોહાઇ,
તોહે દોહાઇ–પરી તોહે દોહાઇ.—સુન૰
નાહી ડરા મોહે—હારૂ ન તોસે,
મન યાદ ખુદાકી સમાઇ—સુન૰

ગઝલ.

(" મોરે યારકો વોહ દે સબા તુ બતા." —એહ રાહ.)

હીરાઃ—અરે માન તુ આદમ મેરા કહા,
લાલઃ—નહીં અયે સીતમગર હીરા નહી;
હીરાઃ—દેખ હાલ તબાહ અબ હોગા તેરા;
લાલઃ—નહીં અયે સીતમગર હીરા નહી.
હીરાઃ—કયું મુફતમે ખોતા હયે અપના તુ સર,
મેરે વસલકા યું ઈનકાર ન કર;
મેરે ખોફકો દીલમે લરજકે સમાઃ
લાલઃ—નહીં અયે સીતમગર હીરા નહી.
હીરાઃ—એહ ખયાલે માહાલ હયે છોડ તુ દે,
મેરે હાત નેકાહમે બાંધકે લે;
પચતાએગા તુ અબ માન કહાઃ
લાલઃ—નહીં હયે સીતમગર હીરા નહી.
હીરાઃ—માશુકકો તેરી તુ દીલસે નીકાલ.

ગોહરસે મીલનેકા છોડ ખયાલ,
વરને ખાએગા હાતસે મેરે ખતા:
લાલઃ—નહી અયે સીતમગર હીરા નહી.
હીરાઃ—બદલુંગી હીરનમે મએ તુઝકો બશર,
હયેવાન બનાયગા મેરા સહર;
આફ્તકો વોહ યાદ તુ કર લે જરા:
લાલઃ—નહી અયે સીતમગર હીરા નહીં.
હીરાઃ—ખડી રૂબરૂ અબતો હયે તેરે અજલ,
મેરે દામસે છુટના નહી હયે સહલ;
આરામકા નામ અબ દીલસે ભુલાઃ
લાલઃ—નહી અયે સીતમગર હીરા નહી.

ગઝલ.

("મઈ એક બ એક જો હવા પલટ."—એહ રાહ.)

હીરાઃ—આવો એકબએક જીનો દેવો સબ,
એહ બશર યાહાં મરને તૈયાર હયે;
ઈસકે ઉમરકી હુઈ તમામ શબ,
ખડી અબ કજા ઇનતેજાર હયે.—આવો.
આવો ખુની દેવો શીતાબીસે,
કરો પુરજે ઈસકે ખરાબીસે;
રંગો દાંત લહુ એહ ગુલાબીસે,
બીલા જોબનકા એહ બાહાર હયે.—આવો.
આવો ગુલ યાંહા બીઆબાનોકે,
આવો અફરીત સારે વીરાનોકે;
ચલો હોજો તીફલ શયેતાનોકે,
તાજેતર એહ કૈવલા શીકાર હયે.—આવો.
અયે ભૂતનો ઔર ચુડયેલોં સબ,
દેવજાદો યાંહાં આવો અબ;
કરો મીલ જફાઓ સીતમ ગજબ,
બુરા આદમ એહ નાબકાર હયે.—આવોં.
નીગાહબાનો દોજખકે અયે તમામ,
છોડો ગાર વોહ, યાંહાં પડા હયે કામ;

બયેઠો ફેર આરામેસે લે ઇનઆમ,
તુમકો ફરમાતા એહ સરદાર હયે.—આવો.

(દીવાનખાના ગયેબ હોતા હએ ઓર એક દહેશતનાક ઠરાવના મુકામ ઝાહીર હોતા હયે—બાબજા જીનો, એફરીત, ભુત, ચુડયેલો આતશકે શોલે નીકાલતે હુવે નમુદ હોતે હયે, ઔર ઉન સબકે દરમયાન એક બડા હયેબતનાક ખબીસ જમીનસે આહીસ્તા આહીસ્તા નીકલ આતા હયે, યશામેસે જીસકે આતશકે ભભુકે ઔર મુહસે નીલા ઔર સબજ ધુંવા નીકલ રહા હયેઃ હીરા ખુશીસે ઉન સબ બલાઓંકે તરફ નીશાની કર લાલકો બતાતી હયે વોહ દેવો ઔર ચુડયેલોં ઉસકો પકડ વોહ બડે ઇબલીસકે સામને લે જાતે હયે-લાલ, ઉનકે હાતસે છુટનેકી તજવીજ કરતા હયે. બડા ખબીસ ઉસકો નીગલના હયે, હીરા ખુશ હો દેખતી હયે, દેવો ભુતો નાચતે હયેં.)

બાબ દુસરા—પરદા પહેલા.

એક જંગલ.

(એક બડે દરખ્તકે નીચે લાલ હીરનમે બદલા હુવા ઝીરા હયે—દો પખેરૂ ઉડતે હુવે આતે હયે, ઔર ઉસ દરખ્તકી શાખ પર બયેઠતે હયેં.)

ઓખા હરન—ઢાલ.

("એહતો મજનુહી હયેગા દીવાના."—એહ રાહ.)

નર ઔર માદીઃ—વક્ત હયે એહ સુબાહકારી બુલબુલ,
દેખ હો ગયે શીગોફતા વોહ સુંબુલ.
હયે નસીમે સહરસે ફુલે ગુલ,
બયેઠ શમશાદપે હમ પીવેં મુલ.

માદીઃ—સુનો ખાવીંદ અયે મેરે રઆના,
ચોંચ અપની એહ પ્યારી હીલાના
ઇસ શજરકા ખવાસ સુનાના,
આપ ઉસ દીનકા પયેમાં બજાના.

નરઃ—જરા ધ્યાનસે સુન લે પીઆરી,
મેરા કહેના તુ મનમે સમારી.
ખયેંચ ઇતની ન તુ ઇનતેજારી,
આતી હયે અબ સખુનકી સવારી.

માદીઃ—બોલ બોલ અયે મેરે ગુલઅંદામ,
તા એહ બેચયેન દીલકો હો આરામ.

ભર દે દાનાઇકે મયેસે એક જામ,
ન તુ અસ્પે જબાંકો અબ થામ.

(લાલ જો હીરન બના હયે, વોહ ઉઠ તઆજુબીસે ઈન પરંદોકે કલામ સુનતા હયે.)

બયેત.

(" જફાઓ સીતમકી સજાવાર હુ."—એહ રાહ.)

નર:—ખવાસ એહ શજરકેભી હયેં બેશુમાર,
ઉનહે યાદ રખલે તુ હો હુશીયાર.
તીલસ્સમો સહેરમે જો હો ગીરીફતાર,
મલે સરકો અપને એહ જડસે એકબાર,
શફા હો સહેરકે વોહ ફાખુસે પાર,
અસર ન કરે ઉસપે જાદુ જીનહાર,
જો બાંધે કમરસે એહ પતોંકા હાર,
વોહ ગયેબ હો નીગાહે બશરસે અયે યાર;
લગાવે જો છાતીસે ગુલકા બાહાર,
વોહ ઊસ જાએ હો પોહચને ઈનતેજાર,
હો ગરચે વોહ દુર મનઝીલે સદ હજાર.
વહીં પોંહચે જા હો હવાપર સવાર.
ગુલોંસે ભરી શાખ લે ગર ઉતાર,
આવે બર મુરાદ ઉસકી અયે ગુલોજાર.
હયે શમશાદમે એહ કયે ઔર ઈસરાર,
કહુંગા મયે બારે દીગર દીલદાર.

(એહ કહે દોનો પખેરૂં ઉડ જાતે હયે વોહ હીરન ખુશ હો શીતાબીસે અપના સર-ઉસ શમશાદકે જડસે ઘસતા હયે, વહીં ઉસકી અગલી સુરત બન જાતી હયે વોહ નેહાએત ખુશ હો દાજાવુ હોતા હયે ઔર ઈબાદત કરતા હયે.)

લાવની.

(" કાલ રાતરી ફોઠેહો તુમી રમલા."—એહ રાહ.)

લાલ:—દીન અયેસા ખુશીકા દીખાયા,
તેરી દરગાહમે સર હયે ઝુકાયા.—ખુશીકા દીખાયા.
પર એક ગમ હયે-ભારી સીતમ હયે,
ગૌહરકી ફુરકતકા કારી જખમ હયે,
સીનેમે હાએ તપાં મેરા દમ હયે.
ઉસ્સે મીલાદે ખુદાયા— ખુશીકા દીખાયા.

સુરત એહ બન ગઇ અસલી હમારી,
હીરાકી જાદુગીરી ટુટી સારી,
આવારગી મેરે બખ્તકી હારી,
પયાલા ખુશીકા પીલાયા.— ખુશીકા દીખાયા.

(લાલ ઉસ દરખ્તકે થોડે પતે તોડ લે ઉનકા હાર બના કમરસે બાંધતા હયે, ગુલોંસે ભરી એક શાખ ઉતાર અપને હાતમે પકડતા હયે; ઔર એક ગુલ અપની છાતીસે લગાતા હયે.)

ગુજલ.

(" કૌસી મસતકે આનેકી આરજુ હયે."—એહ રાહ.)

લાલઃ—નગીનાકો જાના હયે મુઝકો ઇસીઆન,
અયે ગુલ અજમતી મુઝપે હો તુ મેહરબાન.
મુઝે તુ લીજા જાહાં મેરી હયે ગૌહર,
બતા રૂ વોહ માહબુબકા મુઝકો ખનદાન.
અયે બરગ મેરી ઉમયેદકે બરગકો ખોલ,
નજરસે સબોંકે તુ કર મુઝકો પીનહાન. (ઉઠતા હયે.)

બાબ દુસરા—પરદા દુસરા.

ગૌહરકા જીનદાન.

(સીઆહ બંદીખાંનેમે દીવારસે મજબુત જંજીરોસે જકડી હુઇ ગૌહર કમેદ હયે.)

ગુજલ.

(" ચાહે જફાઆ જોર કરે યા વફા કરે. "—એહ રાહ.)

ગૌહરઃ—રૂખસત કે વકત હમસે વોહ પ્યારા મીલા નહી,
હર તરેહસે સમઝા ચુકે પર કુછ ચલા નહી.
હમકો દીઆ ન એકભી બોસા ન બોલા વોહ,
મુહ ફેર લેના યુંહી અયે સાહેબ ભલા નહીં.
સબ પુછતે હયે હમકો કે તુ કયું ખફા હુવા,
ખુને જીગરકો પીઇકે હમ કરતે ગીલા નહીં.
હમતો યાહાં રોતે રહે, તુમતો ચલે ગયે,
ફુરકતમે મેરે ફેર ગીરી કયા બલા નહી.
કયસી ખુશી હાંસીલ હુઇ જીસ દીન હુવા મીલાપ,
યાદ અબંસે વોહ ઘડી, અયે દીલ દીલા નહીં.

જખમ તુને જો કીએ મીજગાંકે તીરોંકે,
ગયેરોંકે હાતોંસે સનમ ઉનકા સીલા નહીં.
તેરે શરાબે વસલકા એહ મસ્ત હયે મુશતાક,
આંખે ચુરાકે ઉસકા તુ પ્યાલા પીલા નહીં.
ચશમે સુરખ આરામકી ગીરીઆંસે હયે હુઈ,
લપટા ગલેસે દીલરૂબા જીઆદા રૂલા નહીં.

(કંઈએક પરીઆં દાખીલ હોતી હયે.)

જીલા—કાફી.

("રૂત આઈ બરખાકી રૂમ ઝુમ."—એહ રાહ.)

પરીઓં:—લુટ ગયે પરીઓંકી તુમ શરમ–મનમોહન કરકેરે.
ગૌહર:—એહના કહો તકસીર હમારી,
પરીઓં:—આદમકી તુ બહીરી પ્યારી,
શરમ આવત નાહીં તોહે ગૌહર;
દીઆ તન મન હરકેરે.–આજ મનમોહન૦

(લાલ ઉપરસે ઉડતા હુવા જીનદાનમે ઉતર આતા હયે, હાતમે ઉસકે વોહ અજમતી દરખ્તકે ફુલોંસે ભરી એક સાખ હયે—ઔર કમરપે ઉસી શમશાદકે પતોંકા હાર બંધા હયે, જીસ્સે વોહ ઉનકી નજરસે પીનહાન રહેતા હયે—એક બાજુ ખડા હો મુસકુરાતા હુવા તમામ તમાશા દેખતા હયે.)

ગુજલ.

("લગા ન રહેને દે ઝગડેકા યાર તુ બાકી."—એહ રાહ.)

ગૌહર:—શબે ફુરકતમે ન આંખોસે લગાઈ આંખે,
બાહારે હીજરામે સનમકે એહ ભીગાઈ આંખે.
કહે દીલે બીમાર તલબગાર હયે કીસ ગુલકા તુ,
તકે ફેરાકસે તેરી જો રંગાઈ આંખે.
કૌન હયેગા વોહ તેરે દીલકા ચુરાનેવાલા,
જીસકી દુરીમે તેરી તુઝકો ન ભાઈ આંખે.
નઈ દુનીયાં આતી હયે નજર અયે પ્યારે,
જબસે આંખોમે મેરે તેરી સમાઈ આંખે.
તાએરે દીલ કયું હુવા મખમુર શબે ઉલફતમે,
મસ્ત કીસને નીસેલી વોહ દીખાઈ આંખે.

લુટ આરામ મેરા કાંહાં ગયા તુ ગુલરૂ,
એક શબ જલવા દીખા કયું હયે છુપાઈ આંખેં.

(લાલ ગૌહરકે નજદીક જા ઉસ ગુલસે ભરી શાખ ગૌહરકી જંજીરોકો લગાતા હયે, વંહીં વોહ સબ છુટ જમીનપર ગીરતી હયે, ઓર ગૌહર તાજુબ ઓર ખુશ હો ખડી રહે ચૌતરફ દેખતી હયે.)

ઠુમરી.

(" મીઠી લગત મોહે બતીઆં મોહનકી."—એહ રાહ.)

પરીઓં:—છુટ ગઈરે એહતો ગઠીઆં ગૌહરકી,
ગઠીઆં ખુલી કીને જાદુઆ ફુકા;
બાસ હમે આવે બહેના બશરકી.

ઠુમરી—જીંજોટી.

(" સાંવરા મયેતો તુમહી પર વારી."—એહ રાહ.)

ગૌહર:—બાલમાં આયો હમારો ગુમાની,
હમારો ગુમાની—હમારો ગુમાની—બાલમા૦
લાલકા કામ એહ, હયેગારે સારા,
સાંવરે-સુના તોરી બાની.—બાલમા૦

મુસ્તજાદ.

(" સોતા હયે ગલે લગકે જબ વોહ યાર પલંગ પર—કયા નાજો અદાસે."—એહ રાહ.)

ગૌહર:—

જાહીર હો તુઝે ઈશકકી, અયે યાર કસમ હયે—અયે-દીલબરે રઆના,
ઓર હીજરકે એહ દાગકી દીલદાર કસમ હયે—રૂ અબ ન છુપાના.
યુસુફકી કસમ હયે તુઝે ઓર ઉસકે હયાકી—અયે યુસુફે સાની,
વોહ ઈશકે જલીખાકી સીતમગાર કસમ હયે—ચેહરેકો દીખાના.
સૌગંદ હયે ફરહાદકી સૌદાઈકી જાન—હો પ્યારે હુવયેદા,
શીરીંકી સદાકી તુઝે પુરજાર કસમ હયે—નહીં મુઝકો જલાના.
મજનુકે દમે મરગકી ઓર આહો ફીગાંકી—તુઝકો હયે સૌગંદ,
લયેલાકે ગમે હીજરકી સૌ બાર કસમ હયે—હો કુછભી સીયાના.
સૌગંદ હયે ચશમોંકી તુઝે, અશકકી સૌગંદ—એહ લબકી કસમ હયે,
બાલોંકી મેરે તુઝકો એહ બલદાર કસમ હયે—બસ કર એહ સતાના.
એહ દરદકી સૌગંદ હયે, આહોકી સદાકી—ફુરકતકે સીતમકી,
જખમી એહ મેરે દીલકી જફાકાર કસમ હયે—આંખોંમે શમાના.

ગૌહરકે તુઝે રોનેકી, ઔર તેરી જફાકી—તુઝકો કસમ હયે,
મોહબતકી તુઝે અયે દીલ આઝાર કસમ હયે—અબ કુછ્‌ભી હસાના.
એસોકી કસમ હયે તુઝે વેહસાલકી હયે—બાતેં વોહ નરમકી,
આરામકી અબ તુઝકો વફાદાર કસમ હયે—છાતીસે લગાના.

(લાલ અપની કમરસે વોહ પતોકાં હાર નીકાલ જાહીર હોતા હયે, પરીઆં તાજુબ હો ચોંકતી હયે, ગૌહર ઔર લાલ દોનો બગલગીર હોતેં હયે.)

જીલા.

("અપને શાહજાદે અલમકે લીએ."—એહ રાહ.)

પરીઓઃ—હમારે શાહાકો ખબર એહ કહે,
એકદમ પરીઆં સબ સાથ ચલોં.
હયે લાલ મીલા ગૌહરસે આની,
ઔર ટુટ ગઈ પાંઉકી સંકલી.—હમારે૦

(પરીઆં જાતી હયેં.)

ધ્રુપદ.—ખમાચ.

("લચક લચક ચલત મોહન આવે."—એહ રાહ.)

ગૌહરઃ—મોરે ..આરે ઉબર ઉબર ઉછલ હરખ આવે,
છાંયે—હરખ આસુકો બદર ઉમડ ઉમડ છાંયે.—ઉબર૦
મોહની સુરત—મોહની સાજે,
સુંદ્ર મોરે મન ભાયો.—ઉબર ઉબર૦

દાદરા.

("હો મોરા બાલમ હમસે લડેરે."—એહ રાહ.)

•લાલ—હો મોરી મોહન હમસે મીલીરે,
હમસે મીલી, ખુલી દીલકી કલીરે.—હો૦
ખયેંચી હયેરાની, દોનોને ભારી,
સારી મીઠી પ્યારી—ખુશી ખીલીરે.—હો૦

ઠુમરી.

("એજી મન લે ગઈ રાધા પ્યારી."—એહ રાહ.)

ગૌહરઃ—અરે લપટો, મોહનીઆ ગરવા,
છતીઆંસે અપની તોહે લગાલું,
પ્રીતકો હરવા, સુનલે મોહનીઆ.—ગરવા.

(જવાહીરશાહ, જીનો, દેવો, ગૌહરકી માદર, પરીઆં વગયરા દાખીલ હોતે હયે.)

ગુઝલ.

("બેદાદ મુઝે યાદ હયે વલ્લાહ તુમારી."—એહ રાહ.)

જવાહીરશાહ:—કયા જાનકી બશાર તુઝે દરકાર નહીં હયે,
ઔર ખૌફ મેરા તુઝકો અયે બદકાર નહીં હયે.
આયા તુ યાંહાં કીસ તરેહ, લાયા યાહાં તુઝે કૌન,
તાકતસે મેરી તુ કયા ખબરદાર નહીં હયે.
બહમ તુ ખડા કયું મેરી દુખ્તરકે અયે નાદાં,
તુ કુછ એહ પરીજાદકા મુખતર નહીં હયે.
અયે બેસવા બેશરમ કયા ગયેરતકો ખોહ દી,
એહ કોમકા તેરી, તેરા દીલદાર નહીં હયે
દોનોકો સજા હોગી ગુનાહોંકી તુમહારે,
યાંહાં મેહેર મેરે પાસ ગુનાહગાર નહીં હયે.
આરામ તુમ કરોગે અબ આફતકી ગારમે,
કુછ કમ મેરે દેવાં યાહાં ખુંખાર નહીં હયે.

(લાલ હસ કર, વોહ ગુલસે ભરી શાખ ફીરાતા હયે—વહીં જવાહીરશાહ ઔર ગૌહરકી માદર જમીનમે અધે ગડ જાતે હયે ઔર સબ દેવો પરીઆ બેજાન હો જમીન પર ગીરતે હયે—શાહ ઘબરાતા હયે.)

ઇંગ્રેજી રાહ.

("Lucy Neil."—"લુસીનીલ"—એહ રાહ.)

જવાહીરશાહ:—અમાન દે અમાંન, બશાર તુ દે અમાન,
ગૌહર હયે તેરી, મયે હું તેરા, તુ હુડા ઇસઆન.
લાલ:—અયે શાહ દે પયેમાન કે ન તોડે અપના કૌલ,
બલામે ફેર ફસેગા તુ ગર ગયા એહ ભુલ.

(જવાહીરશાહ ઉસકો બચન દેતા હયે.)

અયે ચોબે અજાયબ તુ કરદે ઇસકી મુખલસી,
જીંદે એહી કર સભોકો, દે તુ ફુક ઇનમે જી.

(સબ દેવાં પરીઆં વગયરા જીંદે હો ઉઠતે હયેં; શાહ ઔર માદર કે પયેર જમીનસે બાહેર નીકલતે હયે—શાહ ગૌહર ઔર લાલકો મીલા દેતા હયે.)

ઠુમરી.

(ખોહ "ટી ચે તોરી બતીઆ સગરી મચ ના માનુરે."—એહ રાહ.)

જવાહીરશાહ:—તોરી હયે અબસે ગૌહર પ્યારે તોહે દીનીરે,
ખૌફ તુ નાહી, કર મન માહી,
દેવો હયેં તુજસે હારે સારે—તોહે દીનીરે.

શાદી તુમહારી યાંહી રચાવું,
દોઆ દેને હમ હયેં હારે.—તોહે દીનીરે૦
પીતાકો તોરે મયે યાહાં બુલાઉં,
તખ્તપે દેવો લા ઉતારો.—તોરે દીનીરે૦

(કઈ એક દેવો જાતે હયે.)

લાલ ખુશીસે મયે ન સમાઉં,
હરખ આંસુકી બહેગી ધારે—તોહે દીનીરે૦

(લાલકા પીદર તખ્ત ઉપર ઉતરતા હયે, ઔર અપને બેતેસે વ જવાહીરશાહસે બગલગીર હોતા હયે, ઔર દોનો પીદર મીલ ઉનકે નીકાહ બાંધ દેતે હયેં, તમામ જાગે પર રોશની હોતી હયે, જીંનદાન એક આરાશતા મંડવેમે બદલ જાતા હયે.)

ગુજલ.

("ગર હમને દીલ સનમકો દીઆ."—એહ રાહ.)

લાલ ઔર ગૌહરઃ—

દાએમ ખુશીસે વસ્લકી જામે લીઆ કરેં,
અયેશો મજામે ઇશકકે પ્યાલે પીઆ કરેં.
કીસમતને આજ રંગ કુછ ઔરહી દીખાયા હયે,
દરગાહે હકમે શુકર હમ હરદમ કીઆ કરેં.
હરગીજ ન સંગે હીજર ગીરે દીલબરોંકે બીચ,
ઉલફતકી મયેકે મીને હમ ભરભર દીઆ કરેં.
બુલબુલસે ગુલ ન દુર હો, ન સરવસે કુમરી,
સરમસ્ત અપને ઇશકમે દોનો રહા કરેં.
આરામ સુરખરૂઇસે જીંદગી કતે સદા,
લાલો ગૌહર એહ તુરબમે હરદમ જીઆ કરેં.

(સબ પરીઆં દેવો વગયરા નાચતે હયેં ઔર ગાતે હયેં.)

ગુજલ.

("મુરતબે ખુશ નવા બુગો, તાજે બ તાજનો બનો."—એહ રાહ.)

મુતરબો ગાતે હયે મુદામ—બાજે બજે હયે દમ બદમ,
દુરરો ગૌહર લે બાંદીઆં—હોતે હયેં વાર હર કદમ.
લાલો ગૌહર હયે શમસને—દેખ હયે ખાયા તુમકો તાબ,
હીચકીઆં લેતા હયે કમર—રશકકા દીલપે ખા જખમ.
દુલહન તુઝે મુબારીક હો—દુલહાકા મીલના તેરે સાથ,
ઔર મુબારીક હો તુઝે,—બોસે શીરીં ગરમ ગરમ.

તુઝકો મુબારીક હો ખુશી–ઇશરૂકી ઔર લજ્જતેં,
હોવે મુબારીક ફેર તુઝે–દુલહેશો બયઠના બહમ.
આરામ ઔર રાગો રંગ–હોવે મુબારીક અયે બની,
શાદી મુબારક હોવે એહ–કહેતે હયે દમ બદમ એહ હમ.

દેવો. દેવો.

જવાહીરશાહ—જમરૂદશાહ

લાલકી માદર. ગૌહરકી માદર.

લાલ—ગૌહર.

પરીઓ, દેવો. પરીઓ, દેવો.

TABLEAU.

પરદા ગીરતા હયે.

તમામ હુવા

લાલ–ગૌહરકા ઉરદુ ઓપેરા.